

Agata Rewerska

Prawne aspekty lipcowej powodzi w Polsce

Palestra 41/11-12(479-480), 81-84

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Życie i prawo

Agata Rewerska

Prawne aspekty lipcowej powodzi w Polsce

W lipcu zostały zalane tereny 280 gmin w 23 województwach.

■ Byłam, widziałam, mogę powiedzieć...

Mogę dać świadectwo temu, jak wiele ludzkich wysiłków i chęci zostało włożonych w to, by pomóc Powodzianom; mogę wyliczyć setki osób, które pozostawiły swoje suche i przytulne domy, by „tam”, na miejscu móc obsługiwać kuchnie polowe, rozdawać żywność, szukać noclegowni; mogę potwierdzić istnienie tysięcy bezinteresownych dawców, którzy przekazywali przez Caritas (lub za pośrednictwem innych organizacji) pieniądze i ubrania tym, którzy nie mają... Tyle ludzie, a co Rzeczpospolita...?

■ Pełnomocnik Rządu...

Poza nietaktowną wypowiedzią ex-premiera, Rząd, mocą rozporządzenia z 13 lipca 1997 r., powołał Pełnomocnika Rządu do Spraw Usuwania Skutków Powodzi. Kompetencje Pełnomocnika określono jako inicjowanie i koor-

dynowanie działań administracji rządowej związanych z usuwaniem skutków powodzi, a do zadań szczególnych włączono: opracowanie i realizację Strategicznego Programu Rządowego „Narodowy program usuwania skutków powodzi” oraz przygotowanie planów finansowo-rzeczowych i harmonogramu działań związanych z programem; przygotowanie preliminarza wydatków; dysponowanie środkami przeznaczonymi na realizację zadań programu, podejmowanie działań zmierzających do uzyskania pozabudżetowych środków na ten cel, jak również analizowanie i ocenianie rozwiązań prawnych i ekonomicznych z dziedzin związanych z usuwaniem skutków powodzi.

■ Sejm...

Już 17 lipca 1997 r. Sejm uchwalił ustawy regulujące bezpośrednio kwestie związane z powodzią (Dz.U. z 1997 r., Nr 80, poz. 491, 492, 493 i 494), jak również zmiany do już istniejących ustaw, które mają ułatwić usuwanie jej skutków oraz następstw ewentualnych

przyszłych kataklizmów. W Dzienniku Ustaw nr 80 z tego roku znalazła się również Ustawa o zmianie ustawy budżetowej na rok 1997 (poz. 510), w której przewidziano utworzenie rezerwy celowej; na Narodowy Bank Polski nałożono obowiązek udzielenia Ministrowi Finansów kredytu z przeznaczeniem na sfinansowanie wydatków związanych z prowadzeniem akcji przeciwpowodziowej lub usuwaniem skutków powodzi; zobowiązano Kancelarie: Prezydenta, Sejmu, Senatu i Prezesa Rady Ministrów oraz NIK, SN, NSA, KRRiTV i PAP do ograniczenia wydatków majątkowych o 20% i przekazania tych funduszy na potrzeby utworzonej rezerwy celowej. Poza tym upoważniono ministrów do przeniesień wydatków między działami, w zakresie budżetu ministrów, ze względu na usuwanie skutków powodzi. Z tego samego powodu dano również prawo gminom do występowania o dotacje celowe na finansowanie bieżących zadań własnych.

■ Odszkodowania...

Dzięki wygospodarowanym z różnych źródeł lub otrzymanym pieniądзом każdemu, kto poniósł straty wynikłe z zalania mieszkania w czasie powodzi przysługuje jednorazowa zapomoga w wysokości 3000 zł, która wolna jest od podatku. Tym zaś, którzy ucierpieli z uwagi na skierowanie na ich teren wód zalewowych celem ratowania ważnych terenów zagrożonych potopem, przyznane będzie pełne odszkodowanie. Z ZUS-u będzie wypłacane jednorazowe odszkodowanie dla osób, których najbliżsi zginęli w czasie powodzi. Natomiast w okresie od 1 września 1997 r. do 31 grudnia 1997 r. prawo do zasiłku rodzinnego będzie

przysługiwało uprawnionym niezależnie od dochodu rodziny.

■ Podatki, cła...

Wszystkie osoby dotknięte skutkami powodzi mogą skorzystać z odroczenia płatności podatków zasilających Skarb Państwa oraz liczyć na umorzenie odsetek od należnych Rzeczypospolitej sum. Zwolnienie obejmuje również podatek od spadków i darowizn (zarówno ze strony obdarowanego, jak i darczyńcy). Zaniechano też ustalania i pobierania podatku VAT od wszystkich, którzy dokonali czynności bezpośrednio na rzecz poszkodowanych w powodzi oraz podmiotów organizujących i wspomagających akcję pomocy Powodzianom.

W rozporządzeniu Rady Ministrów z 22 lipca 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 82, poz. 520) ustanowiono kontyngent w wysokości 200 mln ECU na przywóz towarów na potrzeby zapobiegania i likwidacji skutków kataklizmów.

Dla tych wszystkich, którzy nie zostali obojętni na potrzeby Rodaków z zalanej części Polski przewidziano możliwość odliczenia darowizny od dochodu – górny limit odliczeń ustalono na 15%, pozwalając jednak na zastosowanie tej ulgi tylko w stosunku do darowizn przekazanych na rzecz instytucji zajmujących się pomocą społeczną.

■ Bezrobotni i ZUS...

Bezrobotni, którzy zaciągnęli kredyt z Funduszu Pracy na działalność gospodarczą, mogą ubiegać się o umorzenie nawet 100% jego wartości, jeśli nie są w stanie go spłacić.

ZUS może odroczyć spłaty zaległych rat składek z tytułu umowy zawartej przed powodzią oraz umorzyć lub od-

roczyc płatności składek i odsetek za czerwiec, lipiec i sierpień 1997 r.

■ Rolnicy...

Rolnikom oraz osobom prowadzącym produkcję rolną na terenach popowodziowych przysługuje prawo otrzymania 1 tony pszenicy na 1 ha użytków rolnych zalanych w lipcu tego roku lub równowartość jej ceny nominalnej.

Licząc się z faktem, iż osoby, które zaciągnęły kredyty na zakup podstawowych środków produkcji nie będą w stanie spłacać ani kredytów, ani odsetek, przewidziano możliwość stosowania dopłat do oprocentowania tych kredytów przez 24 miesiące (Dz.U. z 1997 r., Nr 80, poz. 504).

■ Pożyczki i kredyty bankowe...

Na cel odbudowy domu przewidziano udzielenie niskooprocentowanej pożyczki (zaledwie 2% w skali roku, którą należy spłacić w ciągu 10 lat, a rozpoczynając spłacać po karencji wynoszącej rok lub dwa lata), której 10% zostanie umorzony, o ile pożyczkobiorca w terminie spłaci pozostałe 90%. Można starać się również o otrzymanie 5000 zł na remont lokalu mieszkalnego lub 8000 zł, gdy odnowy wymaga budynek albo jego część stanowiąca udział właściciela we współwłasności budynku. Są to jednak pożyczki przewidziane tylko dla osób fizycznych.

Z 2% kredytu na remont i odbudowę czynszówek i mieszkań lokatorów mają prawo skorzystać gminy, spółdzielnie i zakłady pracy posiadające mieszkania pracownicze.

Przewidziano również pomoc w postaci możliwości zawieszenia spłaty kredytu wraz z odsetkami do 31 lipca 1998 r.,

o ile kredytobiorca zaciągnął za pośrednictwem spółdzielni lub indywidualnie kredyt hipoteczny w PKO BP przed 1 kwietnia 1995 r. (Dz.U. z 1996 r., Nr 5, poz. 32 z późn. zm. i nowela Dz.U. z 1997 r., Nr 80, poz. 508).

■ Studenci...

Sejm przekazał Parlamentowi Studentów RP pulę pieniędzy z przeznaczeniem na pomoc materialną studentom z zalanych miejscowości.

Z inicjatywą współpracy wystąpili również studenci z Ukrainy, którzy wraz z polskimi przyjaciółmi zamierzają udać się na popowodziowe tereny i przyczynić do odbudowy budynków, ich remontów oraz usuwania pozostałych skutków potopu.

■ Giełda...

W odpowiedzi na brak możliwości porozumienia z zalanymi firmami, Zarząd Giełdy, 7 lipca 1997 zawiesił notowania ZEW-u i Rafako, a 11 lipca 1997 jeszcze dwóch spółek: Polifarbu Wrocław oraz Viscoplastu.

Do dzisiaj zaledwie jedna przebiła swój kurs sprzed powodzi i to tylko dzięki połączeniu z jej siostrzaną firmą z Cieszyna – Polifarb Cieszyn. Dzięki temu kurs, z 12,6 zł przed powodzią, skoczył do 17,2 zł w przeddzień fuzji. Do swoich poprzednich notowań zbliżył się również ZEW, którego akcje wyceńniano na 30,6 zł, a obecnie na 29 zł. Natomiast Viscoplast i Rafako (które straciło około 20%) do tej pory nie są w stanie odrobić swoich strat.

■ Prawdziwe konsekwencje...

Powódź, poza ludzkim cierpieniem, pozostawiła po sobie straty szacowane

przez niemieckie towarzystwo ubezpieczeniowe Müncherer Rückversicherung AG na 5,7 mld zł, a przez Zakład Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN na 5–7,5 mld zł, co stanowi równowartość 1,2–1,7 PKB oraz 5%–7,5% całości nakładów inwestycyjnych brutto w gospodarce.

Według wyliczeń wyżej wymienionego Zakładu powódź będzie nas kosztowała spadek PKB z 5,6%–6,4%, jak szacowano, do 5%–5,4% i wzrost inflacji o 1% w stosunku do zakładanych 12,5%.

■ Summa summarum...

Narzekano, iż akcja ratunkowa była niesolidnie prowadzona, że zmarnowano dużo ludzkich wysiłków i pracy, że nasze prawo nie umożliwiło uruchomienia pomocy na większą skalę... Teraz ci, którzy

narzekali staną przed obowiązkiem dokończenia rozpoczętych wysiłków zmierzających w stronę przywrócenia normalnego funkcjonowania tych terenów oraz koniecznością sprostania dalszym konsekwencjom lipcowego potopu.

Ogrom koniecznych zmian i poprawek w prawie, czy wręcz kształtowania zupełnie nowej linii jego rozwoju ujawni się dopiero wtedy, gdy spróbujemy odpowiedzieć na pytanie: z jakich źródeł pokryć koszty i na co przeznaczyć fundusze – czy na odbudowę dokładnie tego co było, czy na stworzenie infrastruktury na miarę XXI wieku.

Interesujące również będzie, jakie skutki wywoła powódź w zakresie integracji ze strukturami Unii Europejskiej, ponieważ kwestia ta bezsprzecznie będzie rozważana podczas negocjowania naszego członkostwa.